

DE OORLOGSBIBLIOTHEEK

Ook verschenen van Addison Armstrong bij The House of Books:

Het licht van Luna Park

Addison Armstrong

De oorlogs- bibliotheek

Uit het Engels vertaald door Maaike Harkink

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The War Librarian*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Putnam, een imprint van Penguin Random House LLC, New York 2022

© Addison Armstrong, 2022

© Vertaling uit het Engels: Maaïke Harkink, 2022

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2022

© Omslagbeeld: Stephen Mulcahey / Trevillion Images

Omslagontwerp Nederlandse uitgave: bij Barbara, Amsterdam

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 6244 2

ISBN 978 90 443 6245 9 (e-book)

NUR 342

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ik heb alles te danken aan moedige vrouwen zoals Emmaline en Kathleen, die mij zijn voorgegaan. Maar vandaag de dag staan vrouwen nog steeds voor uitdagingen, in het bijzonder vrouwen zoals mijn zus, Ryan, die luchtvaart studeert en in opleiding is om piloot te worden in een wereld die vijandig kan zijn tegenover iedereen die geen man is. Rye inspireert me elke dag weer met haar doorzettingsvermogen, haar zelfvertrouwen, haar moed en de vrolijkheid die ze uitstraalt ondanks alle uitdagingen. Dit boek is voor haar.

Proloog

Emmaline Balakin

November 1918

Het lichthoofdige gevoel dat ik inmiddels goed kende maakte zich van me meester. Als zelfs Nellie me in de steek liet, op wie kon ik dan nog terugvallen? Ik voelde mijn hart in mijn pols kloppen toen Kolonel Hodgson mijn arm losliet, daarna werd alles wazig voor mijn ogen. Ik bleef stilstaan, te geschokt om me te bewegen, tot Nellie me mee naar de automobiel sleurde en me erin duwde, waarna ze het portier dichtsliep, om de auto heen liep en achter het stuur ging zitten. Toen ze sprak dacht ik eerst dat ik haar verkeerd had verstaan, door het wilde kloppen van mijn eigen hart en mijn allesoverheersende wanhopige ademhalen.

‘Waar moeten we nu heen, Emmaline?’ Er was geen spoortje te bekennen van haar karakteriserende lach, en haar stem trilde van angst. ‘Waar ben je nog veilig?’

Emmaline Balakin

September 1918

Kaarsrecht stond ik bij de reling van het schip, turend naar het in de verte verdwijnende New Jersey: de fabrieksschoorstenen die rookpluimen uitstootten, de schepen die aangemeerd lagen aan de kaai van Hoboken, de pakhuizen, net zo hoog opgestapeld als de mast van de *uss Aeolus*. Ik kon de vormen van de mensen aan wal niet langer onderscheiden, maar ik wist dat ze er waren. Nog maar een half uur geleden had ik vanaf precies ditzelfde punt naar beneden gekeken en soldaten en matrozen druk over de werven zien rondscharrelen. Nog maar een half uur dáárvoor had ik in een automobiel gezeten, met uitzicht op een stil stadje dat bestond uit vrouwen en kinderen.

Ik was gewend geraakt aan de aanblik van vrouwen zonder echtgenoten en kinderen zonder vaders. En ik was gewend geraakt aan de eenzaamheid. De anonieme grijze kustlijn leek een weerspiegeling van mijn eigen sombere en eentonige half-leven... en ik wist niet of mijn vertrek het begin of het einde zou zijn van mijn verhaal.

Ik tastte naar de brief van Nicholas die als een talisman in mijn zak zat en ik bad dat deze reis niet slechts een haperingetje zou zijn, maar een nieuwe start van mijn leven. Na drieëntwintig jaar in zwart-wit te hebben geleefd, verdiende ik wel eens wat anders.

Of niet? Misschien kon ik er niemand anders dan mezelf de schuld van geven. Er was niemand die me had gedwongen in de schaduw

te blijven staan; niemand die had gezegd dat ik veiliger af was tussen de stapels boeken dan in de echte wereld. Maar toch had ik het me zo aangeleerd. Toen mijn moeder overleed bij een tramongeluk op mijn veertiende, trok mijn vader zich terug in de boeken en ik volgde zijn voorbeeld. Hoewel hij me op mijn vijftiende naar de kostschool stuurde in de hoop dat het me goed zou doen onder andere vrouwen te zijn, voegde hij zich slechts een jaar later, na een hartaanval, bij mijn moeder in de hemel, wat van mij de enige student maakte die altijd de hele zomer en tijdens alle vakanties op school verbleef. Gedurende de lange periodes van alleen zijn wendde ik me tot mijn aloude troost: boeken. Boeken waren mijn altijd aanwezige metgezel en soelaas.

Nadat ik klaar was met de kostschool kreeg ik een baan bij het Dead Letter Office, waar ik woorden kon blijven gebruiken als schild voor het echte leven. Maar nu, vijf jaar later, voer ik weg van de enige plek die ik ooit had gekend. Net zoals papa en mama dat drieëntwintig jaar eerder hadden gedaan.

Mijn ouders verlieten Rusland om een nobele reden. Tijdens hun loopbaan in Sint-Petersburg voerden ze een stille strijd tegen de censuur van Tsaar Alexander III en ze leenden hun eigen exemplaren van verboden boeken uit, waarbij ze de bedreigingen van de overheid naast zich neerlegden... totdat ze erachter kwamen dat ik onderweg was. Hun eigen leven wilden ze wel in de waagschaal stellen, maar niet dat van mij, en dus pakten ze hun spullen en verlieten hun vaderland zodat ze hun kind konden laten opgroeien in een wereld van intellectuele vrijheid. Het geld dat ze uit Rusland hadden kunnen meenemen gebruikten ze om een huis te kopen in Washington DC en al snel werd mijn moeder de spil van de Russische gemeenschap in de stad. Maar dat viel allemaal in duigen toen ze stierf.

Mijn moeder had een kleurrijk leven geleefd en ik was dat nu ook van plan. Ik had er genoeg van om die nietszeggende, onzichtbare Emmaline te zijn: het meisje dat zich bezighield met onbestelbare post over levens die interessanter waren dan het hare.

Ik dwong mezelf weg te stappen bij de reling van het schip. Als ik een nieuw leven wilde beginnen, moest ik stoppen met terugblikken op het verleden; ik hoefde niet naar die kustlijn te kijken tot hij verdween.

Ik glibberde over het dek toen het schip ineens deinde, maar ik viel niet. Ik zette de ene behoedzame pas na de andere, vond mijn balans, en ondertussen bekeek ik de omgeving die de komende twee weken mijn thuis zou zijn. Ik zou liegen als ik zei dat ik het mooi vond. De *uss Aeolus* was maanden geleden geconfisqueerd van de Duitse luxecruisereerderij, maar de Duitsers hadden het van tevoren geplunderd. Het schip was een metalen monster van kolossale omvang en het bloemenbehang dat op sommige plekken tevoorschijn piepte, als een herinnering aan zijn vorige leven, maakte het alleen maar macaberder. De wirwar van met verf aangebrachte oorlogskleuren en de zigzaggende zwarte en witte strepen die op willekeurige plekken leken te botsen en te kruisen maakten me duizelig. Ik bedacht dat dat misschien juist de bedoeling was. De camouflage droeg niet bij aan de onzichtbaarheid van het schip, maar desoriënteerde de vijand zodat ze de omvang, snelheid of vaarrichting van het schip niet konden peilen.

De vijand. Ik had in de krant over ze gelezen en gebeden voor de mannen in het buitenland, maar ik had nooit verwacht dat ik een wereld zou betreden waarin ikzelf hun doelwit zou zijn. Een wereld waarin ik op een transportschip van de marine zat dat zo kwetsbaar was voor Duitse U-boten dat we werden omringd door een scheepskonvooi bedoeld om ons te beschermen. Ik vervolgde mijn weg langs de eetzaal met z'n gepolijste houten vloer die hintte naar een verleden als balzaal of eersteklas dinerzaal en verder naar het midden van het schip. Hier vond ik eindelijk iets vertrouwds: de scheepsbibliotheek. Het was niet veel bijzonders, niet meer dan een paar kratten met boeken en een houten plank die dienstdeed als bordje: TRANSPORT V.D. AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION VOOR ALLE MANNEN AAN BOORD. Het vertrek had een laag, metalen plafond en mijn pumps

maakten een onheilspellend echoënd geluid op de metalen vloer waarop her en der luikdeksels, handgrepen en hendels zaten. Toch wist ik al dat ik me hier meer op mijn gemak zou voelen dan waar dan ook op het hele schip. Ik ging onmiddellijk aan de slag en sorteerde de boeken op genre en auteur, mijn handen leken uit zichzelf te bewegen terwijl ik me door alles heen werkte, van technische handboeken en werktuigbouwkundige handleidingen tot dichtbundels en werken van auteurs als Mark Twain en George Barr McCutcheon. In deze knusse, vertrouwde omgeving wist ik weer waarom ik ervoor gekozen had deel te nemen aan de overzeese oorlogsinspanningen. De beslissing ging verder terug dan het gesprek op Camp Meade toen me werd gevraagd of ik erin geïnteresseerd zou zijn in Frankrijk te dienen; verder zelfs dan de dag waarop ik een maand geleden een stapel boeken doneerde aan de *Library War Service* en aan het meisje achter de balie meldde dat ik oorlogsbibliothecaresse wilde worden. Ze ging terug naar de dag waarop de brief van Nicholas op mijn bureau belandde op het Dead Letter Office.

De brief bedoeld voor een andere vrouw.

De brief die ik had geopend, gelezen en beantwoord.

De brief die ik had gestolen.

2

Kathleen Carre

April 1976

In een poging de brief uit mijn hoofd te zetten zei ik tegen mezelf dat het een heel normale dag was. Het had geen zin me te richten op een 'wat als' of een 'misschien'; dat bracht me niets. Dus begon ik de dag zoals ik de afgelopen twee jaar elke dag was begonnen. Mijn wekker ging om vijf uur 's ochtends af en tegen tien over vijf had ik een broekje, een sportbeha en een oud T-shirt aan. Ik verslond een astronautenvoedselreep, poetste mijn tanden, bond mijn steile haar in een staart, strikte mijn sportschoenen en stak mijn hoofd om de deur bij mijn oma Nellie, die nog vredig lag te slapen, waarna ik naar beneden jogde.

Onder het hardlopen haalde ik diep adem, in door mijn neus, uit door mijn mond, en ik stelde me voor dat iedere ademhaling mijn hoofd leegmaakte van alle gedachten en zorgen. Hardlopen was het enige moment waarop ik niet eindeloos door mijn takenlijstje ging, maar strikt genomen maakte het hardlopen ook onderdeel uit van die lijst.

Ik kende de route op mijn duimpje. Langs de winkelstraat, langs de flatgebouwen en brandtrappen. Mijn pepperspray hield ik verborgen in mijn hand, hoewel ik hem nog nooit had hoeven gebruiken. Beter te goed voorbereid dan machteloos komen te staan.

Toen ik terugkwam bij het flatgebouw waar ik al veertien jaar

met oma woonde, deed ik een reeks sit-ups en push-ups, dezelfde reeks die ik had moeten doen voor mijn toelatingstest van de Naval Academy. Daarna ging ik douchen en probeerde ik niet aan de brief te denken die ik die middag verwachtte, maar ik faalde hopeloos. Als ik het nieuws kreeg dat ik wilde, zou ik niet veel langer in staat zijn om lange overpeinzende douches te nemen.

Ik droogde me af, borstelde mijn haar en kleepte me aan voor het werk. Dat hele ritueel was nog iets waarvan ik hoopte dat het snel zou veranderen. Als alles volgens plan ging waren dit de laatste paar maanden waarin ik voor mijn werk nauwsluitende jurken en plooirokken met panty's moest dragen.

Oma zat in de keuken aan een kommetje havermost toen ik langs haar liep om de deur uit te gaan, en ik blies haar een kusje toe. 'Tot vanmiddag, oma.'

Ze keek op van haar kom en trok haar wenkbrauwen op. 'Rustig aan, jij. Mijn lieve kleindochter gaat de deur toch niet uit zonder fatsoenlijk afscheid te nemen?'

Ik verborg mijn glimlach, liep terug van de deur en gaf mijn oma vlug een knuffel. 'Sorry.'

'Een fijne dag, Kathleen. Ik hou van je.' Ze liet me nooit vertrekken zonder dat te zeggen.

'Ik ook van jou.'

Ik liep verder naar beneden en strekte mijn lange benen op weg naar de metro. Ik ging in de volle wagon staan om ruimte te maken voor zwangere vrouwen en gezinnen, zodat deze konden zitten. Daarna beende ik in hoog tempo naar het werk en genoot van het gevoel van mijn soepele heupen en mijn hamstrings die een beetje zeurden van het hardlopen.

Toen ik tien minuten voor openingstijd bij de tandartspraktijk aankwam, zat de deur nog op slot. In het glas zag ik mijn spiegelbeeld haar ogen ten hemel slaan. Mijn baas, de tandarts zelf, was altijd te laat. Mijn ochtenden waren meestal gevuld met alles voor hem goed te moeten praten, waarbij de bijtende opmerkingen van de patiënten

zich op mij richtten in plaats van op de man wiens schuld het was. Ik kon niet wachten om op een plek te zijn waar je je rang moest verdienen, een plek waar samen een gemeenschappelijk doel werd nagestreefd.

En die plek was de Naval Academy.

Geduld, Kathleen. Ik klemde mijn vingers om de sleutel van het kantoor en de gekartelde randen prikten in mijn huid. Ik had alles gedaan wat ik kon om een afspraak te verkrijgen bij de Naval Academy: de sollicitatie, de aanbeveling van het congres, de fysieke keuring. Het enige wat ik nu nog kon doen was me toeleggen op het werk dat ik hier en nu te doen had, of ik nu toegelaten was of niet.

Ik haalde de deur naar het kantoor van het slot en ging naar binnen, ik hield me druk bezig met zaken die voor mij al lang en breed vertrouwd terrein waren. Ik werd verondersteld boekhoudster te zijn, geen secretaresse, maar dat betekende niet dat mijn werkdag niet de helft van de tijd bestond uit het repareren van de thermostaat, het rechtzetten van stoelen en het beantwoorden van de telefoon. Ik vond de routine niet erg; het was de zinloosheid waar ik zo'n spuughekel aan had. Die Loenochod-robot uit de Sovjet-Unie had mijn werk ook prima kunnen uitvoeren. Het was eentonig. Maar het was een baan en ik kreeg betaald, dus ik plantte mezelf achter mijn bureau en opende het afsprakenboek.

Een paar minuten nadat ik was gaan zitten vloog dokter Lloyd binnen en ik dwong mijn mondhoeken opwaarts. 'Goedemorgen, dokter Lloyd.'

'Goedemorgen, Kathleen.'

Het stoorde me dat ik het predicaat *juffrouw Kathleen* in zijn ogen niet verdiende, laat staan *juffrouw Carre*. Maar hopelijk zou ik gauw *Adelborst Carre* zijn en zo niet, dan kon ik volgend jaar opnieuw een poging doen, in het laatste jaar dat ik binnen de leeftijdsgrens viel. En als dat niet werkte, dan ging ik in dienst. Het zou me hoe dan ook lukken om mijn plicht te doen en van betekenis te zijn.

Zoals altijd duurde de dag eindeloos, dus toen de tandartspraktijk

zijn deuren sloot om twee pijnlijk lange minuten over vijf, schoot ik er als een raket vandoor. De post was nu toch vast en zeker wel geweest.

Ik zat met mijn handen te frunniken in de metro en stooft vervolgens door de straten, ik draafde op mijn pumps over de ongelijke betonnen stoep en negeerde de pijn in mijn enkels. Binnen in het flatgebouw gleed ik over de vloer en kwam bij de rij metalen brievenbussen tot stilstand. Met trillende handen opende ik die met de opdruk CARRE, NELLIE R. Daar had je hem, de zware envelop uit Annapolis, Maryland.

Dit was de brief.

Ik wilde hem direct openen, maar er waren te veel medebewoners die de postkamer in en uit liepen. Dus trok ik maar weer een sprint en snelde de trap op, gooide mijn tas op de wandtafel en ging voor oma in haar leunstoel staan.

‘Is dat hem?’

Zwijgend knikte ik naar mijn grootmoeder, haalde de brief eruit, de uiteinden van de adelaarsvleugels in blauwe inkt verschenen. De woorden op het briefhoofd veroorzaakten een trilling over de lengte van mijn ruggengraat: DEPARTMENT OF THE NAVY.

*Juffrouw Kathleen Carre
Martins Lane 4
Apt. 321
Washington DC*

*Het doet me genoegen u een aanstelling aan te bieden bij de
United States Naval Academy als onderdeel van de klas van
1980.*

De klas van 1980: de eerste klas die zou afstuderen aan de Naval Academy met zowel mannen als vrouwen. Al sinds ik in 1972 van de middelbare school kwam, had de Nationale Vrouwenorganisatie er-

voor gestreden dat militaire academies vrouwen moesten aannemen en President Gerald Ford had het besluit in oktober vorig jaar ondertekend, zodat het wettelijk werd. Ik kende de geschiedenis van de Naval Academy al van buiten en vanaf de oprichting in 1845 was het een echt mannenbolwerk geweest.

Maar nu duurde het nog maar drie maanden. Slechts drie maanden voor we samen met de mannen door de deuren van de Naval Academy naar binnen zouden stormen. Drie maanden nog maar van rokjes en hoedjes, van het opruimen van de rommel van mijn baas en het eindeloze staren naar de openzweepende deur van zijn kantoor.

Met een lichte glimlach keek oma naar me op. ‘Ze hebben je aangenomen, neem ik aan?’

‘Ja!’ Ik duwde de brief in haar handen en ze keek er met samengeknepen ogen naar. Toen ze opkeek was haar glimlach nog breder. Maar haar ogen hingen en waren donker.

Ik stond wat te wiebelen en wachtte op de felicitaties van oma. Ze was altijd mijn grootste supporter en wond er geen doekjes om. Mijn lat lag hoog: als ik een doel behaalde, zag ik dat simpelweg als het voldoen aan de verwachting. Maar van oma moesten we het altijd vieren. Ze trakteerde me op ijs toen ik werd gekozen tot klassenvertegenwoordiger in groep 7, ze kocht een prijzenkast voor mijn hardloopbekers in de derde klas, ondanks het hoge prijskaartje, en ze schreef op al haar kerstkaarten dat ik summa cum laude was geslaagd voor de middelbare school. Voor het behalen van dit doel, dat altijd al mijn grote droom was geweest, verwachtte ik dat ze zichzelf zou overtreffen.

Maar in plaats daarvan: hangende ogen. Hangende ogen en stilte.

Ik pakte de brief weer aan en bekeek hem nog eens. *Het doet me deugd u een aanstelling aan te bieden...*

De zwaarte die ik in mijn borst voelde door mijn oma's gezichtsuitdrukking kon toch niet voorkomen dat ik glimlachte bij deze woorden. Ik had er zoveel moeite in gestoken om toegelaten te worden. Ik had congreslid Walter Fauntroy en vicepresident Nelson

Rockefeller aangeschreven voor een nominatie. Beiden waren gelimiteerd tot het uitgeven van tien nominaties per vacature en vijf zorgnominaties. Ik had, twee jaar na mijn beter bedeelde klasgenoten, de SAT-test gedaan, hoewel sommige armere kinderen hem helemaal niet hadden gedaan. Vervolgens was daar de conditieproef: twee kilometer hardlopen, de shuttlerun, basketbalwerpen vanaf de knieën, sit-ups, push-ups en optrekken aan een rekstok. Voor een meisje dat tijdens haar hele middelbareschoolperiode had hardgelopen, was de twee kilometer het makkelijkst. Alleen de twintig push-ups en het zestien seconden rekstokhangen met opgetrokken armen hadden veel oefening gevergd, dat weet ik aan het feit dat meisjes niet aan krachtsport mochten doen tijdens de gymlessen op de middelbare. Ik had helemaal bij nul moeten beginnen, ik trainde 's ochtends vroeg en 's avonds laat om mezelf klaar te stomen voor de conditieproef, en ik was er niet mee opgehouden. Ik wist namelijk dat ik deze vereisten op de opleiding zelf ver zou moeten overtreffen. Als de geruchten die ik had gehoord klopten, moest iedere nieuwe rekrut z'n eerste zomer als cadet in totaal drieduizend push-ups doen.

Eindelijk, na al het papierwerk voor de aanmelding en de conditieproef had ik het toelatingsgesprek gehad met een vrijwilliger bij de marine. Die van mij was vader van een huidige adelborst die niet veel ophad met vrouwen op de academie, maar niettemin rapporteerde hij mijn antwoorden en mijn geestdrift blijkbaar eerlijk. Ik beschouwde dit nu als teken dat de academie belang hechtte aan waarden en integriteit, precies zoals ik me dit altijd had voorgesteld.

Wat ik me niet had voorgesteld was mijn oma's apathie. 'Oma?'

'Sorry, Kathleen.' Ze schudde haar hoofd en perste haar lippen in een nog bredere glimlach, het zag er overdreven uit bij mijn gereserveerde grootmoeder. 'Ik vraag me alleen af of je zeker weet dat dit is wat je wilt.'

Ik lachte verbaasd. Oma wist dat dit was wat ik wilde. Ze had gedurende het hele proces aan mijn zijde gestaan. Nog voor het begon, had ze hoorzittingen van het congres met me bekeken waarin

de voorzitter en vicevoorzitter van de nationale vrouwenbeweging pleitten voor vrouwelijke inclusiviteit in het leger; en dáárvóór had ze geluisterd naar de kleine Kathleen die sprak over plicht en eer en trots.

‘Oma, natuurlijk is dit wat ik wil.’ Ik voelde een frons verschijnen, maar deed mijn best om mijn uitdrukking zacht te houden voor deze vrouw, die alles voor mij over had gehad. ‘Dat weet je toch.’

‘Dat weet ik ook.’ Oma schudde haar hoofd. ‘Het spijt me.’ Maar ze leek nog steeds niet overtuigd, en dus hielp ik haar eraan te herinneren waaróm dit altijd mijn droom was geweest. Er waren te veel redenen om op te noemen. Ik verlangde naar de discipline en de zingeving. Ik wilde onzelfzuchtig zijn en eerbaar.

Ik wilde het leven dat mijn moeder niet leidde.

Ik was acht jaar oud toen mijn moeder Jane besloot dat het traditionele leven niets voor haar was. Mijn vader had tijdens de Tweede Wereldoorlog door Azië en Europa rondgetoerd in een legerband, in plaats van in een tank zoals de meeste mannen van zijn generatie, en hij kwam thuis met verhalen over heerlijke spijsen, ruisende water-vallen en grote stenen forten. Zijn beschrijvingen maakten een passionele jaloezie en een drang om zelf te gaan reizen in mijn moeder los, maar aan dit verlangen gaf mijn vader niet toe. De oorlog was voorbij, hij was thuis en het was tijd om een gezin te stichten.

Jaren gingen voorbij, maar er kwam geen baby. Tenminste niet voordat mijn vader weer werd uitgezonden in 1951, ditmaal naar Korea. Hij overleefde de Slag om Heartbreak Ridge en de Slag bij Bloody Ridge, kwam drie weken thuis met verlof in 1953 en werd toen weer uitgezonden. Hij had de Tweede Wereldoorlog en de twee bloedigste slagen van de Koreaoorlog overleefd, maar zijn laatste maand overzee werd hem fataal. Hij sneuvelde in de laatste veldslag van de oorlog.

Mijn moeder was ontroostbaar, zo vertelde mijn oma, maar het bood haar ook de mogelijkheid te doen wat ze daarvoor niet had kunnen doen. Ze solliciteerde naar een schrijversfunctie bij *Venture*

en wilde de hele wereld over reizen – totdat ze, een maand later, ontdekte dat ze zwanger was van mij. En zo bleef Washington DC haar thuis.

Dat wil zeggen, tot 1962, toen John Glenn een baan om de aarde maakte en mijn moeders verlangen om eropuit te trekken aanvuurde, als het niet zo ver als Glenn kon, dan toch zo ver mogelijk. Uiteindelijk werd ze schrijfster van reisverhalen, en ze kon gaan en staan waar ze wilde omdat ze alles bekostigde met haar schrijfwerk. Mijn moeder vertrok; ik bleef. Oma werd mijn moeder in praktisch alle opzichten, ik werd een Carre, net als mijn grootouders, en mijn moeder werd Jane. Toen ze een week na mijn negende verjaardag op bezoek kwam, weigerde ik met haar te praten. Uiteindelijk begreep ik haar zucht naar een leven buiten het huwelijk en kinderen en zinloze banen die geen ander doel dienen dan het betalen van de rekeningen. Maar ik wist ook dat mocht ik ooit een kind krijgen, ik het ongeacht het soort leven dat ik wilde leiden, nooit in de steek zou laten. Ik geloofde in plicht boven verlangen.

Dus mijn oma, Nellie Carre, een van de weinige vrouwen in de Eerste Wereldoorlog die had gediend in het Rode Kruis Motor Corps, was mijn heldin. Niet mijn moeder, die van stad naar stad hopte, zonder vast adres of telefoonnummer. Zelfs al voor haar vertrek veranderde ze constant van baan en kapsel en schema. Dat wat zij zag als enerverend, kwam op mij alleen maar als onbetrouwbaar over en al lang geleden zwoer ik dat ik het tegenovergestelde zou worden. Dat ik een doel zou vinden, groter dan mijzelf. Dat ik gestructureerd zou leven. En dat ik iets voor anderen wilde doen en niet alleen voor mezelf.

Ik weet nog dat ik als zesjarige met twee vlechten luisterde naar de inauguratierede van John F. Kennedy: *'Ask not what your country can do for you – ask what you can do for your country.'* Hij was de eerste katholieke president, de jongste president, de eerste president geboren in de twintigste eeuw. Op zevenjarige leeftijd, toen ik een kant-en-klaarmaaltijd at bedoeld om voor de tv te eten in een huis zonder

tv, wilde ik drie dingen zijn: JFK, mijn oma en níét mijn moeder.

Veel andere meisjes op school mochten niet bij me spelen, blijkbaar bang dat mijn moeders grillen op me af waren gestraald. Maar op de middelbare school ging ik op atletiek en ontdekte ik hoe het voelt om onderdeel te zijn van een team. Ik leerde hoe fijn het was om die verbinding te voelen doordat je samen dezelfde doelen najaagt en voor dezelfde uitdagingen staat. Ik leerde het belang van het vieren van succes, samen met de meiden die je het stokje doorgaven bij de estafette. Op de Naval Academy zou ik dat weer vinden.

Mijn hele leven heb ik naar dit punt toegewerkt, wilde ik zeggen, maar ik kon de woorden er niet voor vinden. Dus ik schudde mijn hoofd. ‘Er zijn zoveel redenen waarom dit is wat ik wil, oma. Het is mijn roeping. Ik wil de plicht, de verantwoordelijkheid. Ik wil de organisatie en de discipline. Ik wil de gemeenschap. Ik wil een hoger doel hebben.’

Oma glimlachte stilletjes. ‘Een hoger doel, een gemeenschap... ik weet er het mijne van. Maar zo simpel is het niet.’

Ik zat tegenover mijn oma en leunde naar voren. Ik wilde weten wat ze wist van discipline, plicht, organisatie en een hoger doel. Ze sprak niet vaak over haar tijd bij het Rode Kruis, hoewel ik er als kind honderden keren naar had gevraagd.

Oma haalde diep adem. ‘Toen ik terugkwam...’

Ik deed mijn best mijn grootmoeder niet op te jagen, ze was altijd meer van het luisteren dan van het praten geweest.

‘Het was moeilijk,’ zei ze uiteindelijk. ‘De dingen die ik had gezien. Het schuldgevoel.’

‘Schuldgevoel?’ Waar heb je het over? Je was een heldin.’ Ze was chauffeuse voor het Amerikaanse Rode Kruis, geen soldaat. Ze had nog nooit een machinegeweer afgevuurd of een granaat geworpen.

Maar ze sloeg haar ogen neer en negeerde me. ‘Je weet hoe het me soms vergaat.’ Ze weidde hier niet over uit, maar ik wist wat ze bedoelde. Het kwam voor, zij het sporadisch en met lange tussen-

pozen, dat oma niet uit bed kon komen. Dagen dat ze niet at en nauwelijks dronk. Dagen waarop ze ineenkromp, iedere keer als ze buiten een claxon hoorde of als ik op dat krakende stukje van de keukenvloer stapte.

‘Het is in de loop der jaren beter geworden, omdat ik een goed leven opbouwde voor mezelf. Ik had mijn man, God hebbe zijn ziel. Ik kreeg je moeder. En ik heb jou.’ Ze glimlachte, maar er rolde een traan uit haar ene oog. ‘Maar toen je moeder nog een kind was gebeurde het om de haverklap. Soms vraag ik me af of ze anders niet wat meer... geworteld was geweest.’

‘Nee. Je moet jezelf niet de schuld geven voor welke keus van Jane dan ook.’

‘Jane is je moeder,’ zei oma zachtjes. Ze had er een hekel aan als ik Jane bij haar naam noemde.

Ik schoof mijn wrok opzij omwille van oma. ‘Mijn *moeder* heeft haar eigen keuzes gemaakt. Daar had jij geen invloed op.’

‘En toch.’ Oma haalde een fragiele schouder op. ‘Ik weet dat je het altijd geweldig hebt gevonden dat je grootmoeder in dienst is geweest. Maar het was niet alleen maar rozengeur en maneschijn. En daarna wordt het nooit meer zoals het was.’

Dat wist ik maar al te goed. Ik had vaak rondgeparadeerd in het veel te grote Rode Kruis-uniform van mijn oma en vuurde mijn vragen op haar af. Maar op die vragen wilde ze nooit antwoord geven. Er hing altijd een schaduw over haar gezicht wanneer ik over de oorlog begon.

‘Het is nu veel beter. Er is meer begrip na Vietnam.’

Oma knikte langzaam. ‘Je zult wel gelijk hebben. Maar ik heb het bij Jane niet goed gedaan en ze gaf me een tweede kans toen ze jou bij me achterliet. Dit keer heb ik het wél goed gedaan. En nu wil ik jou niet ook kwijtraken.’

‘O, oma.’ Ik legde mijn hand op de hare. ‘Je zult me nooit kwijtraken.’

‘Laat me je dan tenminste waarschuwen, Kathleen. Hoewel ik

weet dat je nooit luistert naar wat anderen zeggen.’ Ze glimlachte flauwtjes en ik waardeerde de moeite.

‘Zelden,’ corrigeerde ik haar met een grijns. “Nooit” zou ik niet willen zeggen.’

Oma knikte en ging verder. ‘Wees je ervan bewust dat oorlog geen spelletje is. Het is geen oefening. Het is geen boek of film. Het is bloederig en onbedwingbaar, en ik vraag me af... Soms vraag ik me af of het überhaupt wel een doel dient.’

Ik schudde mijn hoofd. Ze klonk als een hippie, een actievoerder tegen de Vietnamoorlog, niet als iemand die als veteraan zou worden gezien als ze een man was geweest.

Ze hield haar vinger in de lucht. ‘Laat me uitpraten. Het is niet gemakkelijk om een vrouw te zijn in een wereld die ontworpen is voor mannen.’

Hier moest ik om lachen. ‘Oma, dat doen we elke dag, wij allebei.’

Ze lachte niet terug. ‘En er zijn nog meer manieren om dit land te beschermen, dit land te verbeteren, de fouten van dit land te herstellen, zonder dat je er wapens voor hoeft op te pakken.’

Dat wist ik heus wel. Oma streed jarenlang voor vrouwenrechten en burgerrechten, kwam op voor socialisten op de zwarte lijst van Hollywood en voor Vietnamese vluchtelingen. Maar dit was nu eenmaal wat ik wilde. En ik wist dat oma uiteindelijk gewoon wilde dat ik gelukkig was.

‘Ik begrijp het. Maar dit is wat ik graag wil doen.’

Met een lange, machteloze zucht leunde ze naar achteren in haar leunstoel. ‘Dat is dan jouw beslissing, Kathleen. En ik sta achter je. Maar ik geef je één goede raad: zoek een ander meisje daar, een andere vrouw. Iemand met wie je vriendschap kunt sluiten. Iemand waar je altijd op kunt terugvallen, wat er ook gebeurt.’ Een paar seconden sloot ze haar ogen, alsof ze zich iets herinnerde wat te privé of te pijnlijk was om te delen, toen opende ze ze weer en glimlachte geforceerd. ‘Vertel me er dan nu maar eens over, kleindochter van me, die is toegelaten tot de Naval Academy.’

Alleen al bij het horen van de naam van de school schoot er een rilling van opwinding door me heen, ondanks alle waarschuwingen van oma. ‘Nou... in juli is mijn eerste dag. En het zal heus niet gemakkelijk zal zijn, maar het is alles wat ik altijd al wilde.’